

РОЛЬ ТРАНСНАЦІОНАЛЬНИХ КОРПОРАЦІЙ У РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

© 2025 ШУШКОВА Ю. В., МИХАЛЬЧУК С. В., СТАСЮК А. О.

УДК 339.94
JEL Classification: F23

Шушкова Ю. В., Михальчук С. В., Стасюк А. О. Роль транснаціональних корпорацій у розвитку економіки України

У цьому дослідженні представлено комплексний аналіз впливу ТНК на українську економіку, оцінено масштаби їхніх інвестицій, визначено ключові галузі, які отримують найбільшу підтримку, а також розглянуто діяльність цих компаній у період війни. Проаналізовано діяльність найбільших ТНК в Україні, зокрема Veon, NEQSOL Holding, ArcelorMittal, Nestlé, Bayer та Philip Morris International. Наведено дані про обсяги інвестицій, напрямки фінансування та стратегічні підходи до ведення бізнесу в Україні. Особливу увагу приділено аналізу підприємств, які зазнали найбільших втрат внаслідок повномасштабного вторгнення, та механізм адаптації до нової ситуації. Було визначено основні переваги діяльності ТНК в Україні, зокрема залучення іноземних інвестицій, створення робочих місць, інтеграція українських компаній у міжнародні виробничі ланцюги та впровадження сучасних технологій. Водночас у роботі розглянуто потенційні загрози, такі як репатріація прибутків за кордон, ризики релокації для місцевих компаній, ухилення від сплати податків та монополізація певних ринків. На основі отриманих результатів надано рекомендації щодо вдосконалення державної політики регулювання діяльності ТНК в Україні: оптимізація податкової системи для забезпечення справедливого розподілу податкового навантаження між ТНК і вітчизняними компаніями; сприяння реінвестуванню прибутків у розвиток місцевої економіки; механізми підтримки підприємництва в Україні. Запропоновано розширення та посилення контролю за діяльністю ТНК. Іншим важливим напрямком є розвиток технологічного співробітництва між ТНК та українськими компаніями через запровадження таких вимог, як локалізація виробництва та обов'язкова передача технологій. Таким чином, ТНК є важливим фактором розвитку української економіки, забезпечуючи приплив інвестицій, модернізацію виробничих потужностей та інтеграцію у світовий ринок. Однак їх діяльність потребує виваженого державного регулювання, яке б мінімізувало ризики та максимізувало вигоди для національної економіки. Запропоновані рекомендації є основою для подальших досліджень і розробки стратегій ефективного співпраці з міжнародними компаніями на вигідних для України умовах.

Ключові слова: транснаціональні корпорації, економіка України, іноземні інвестиції, глобалізація, фінансові результати

Рис.: 2. **Табл.:** 3. **Бібл.:** 11.

Шушкова Юлія Володимирівна – доктор економічних наук, професор, професор кафедри фінансового менеджменту, Львівський національний університет імені Івана Франка (вул. Університетська, 1, Львів, 79001, Україна)

E-mail: shyshkova_yulia@ukr.net

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-3836-7548>

Scopus Author ID: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57668180800>

Михальчук Софія Василівна – студент факультету управління фінансами та бізнесу, Львівський національний університет імені Івана Франка (вул. Університетська, 1, Львів, 79001, Україна)

E-mail: sofochkamychalchuk@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0009-0009-2187-3082>

Стасюк Анна-Марія Олегівна – студент факультету управління фінансами та бізнесу, Львівський національний університет імені Івана Франка (вул. Університетська, 1, Львів, 79001, Україна)

E-mail: anna.mariia.stasiuk@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0009-0004-1273-3137>

UDC 339.94
JEL Classification: F23

Shushkova Y. V., Mykhalchuk S. V., Stasiuk A. O. The Role of Transnational Corporations in the Development of Ukrainian Economy

This study presents a comprehensive analysis of the impact of TNCs on the Ukrainian economy, assesses the scale of their investments, identifies key sectors receiving the most support, and examines the activities of these companies during the wartime. The activities of the largest TNCs in Ukraine, including Veon, NEQSOL Holding, ArcelorMittal, Nestlé, Bayer, and Philip Morris International, have been analyzed. Data on investment volumes, funding directions, and strategic approaches to doing business in Ukraine are provided. Particular attention is paid to the analysis of enterprises that suffered the greatest losses due to the full-scale military invasion and the mechanisms of adaptation to the new situation. The main advantages of the activities of TNCs in Ukraine were identified, including attracting foreign investments, creating jobs, integrating Ukrainian companies into international production chains, and implementing modern technologies. Along with this, the work examines potential threats such as the repatriation of profits abroad, relocation risks for local companies, tax evasion, and the monopolization of certain markets. Based on the obtained results, recommendations have been provided for improving State policy in regulating the activities of TNCs in Ukraine: optimizing the tax system to ensure a fair distribution of the tax burden between TNCs and national companies; promoting the reinvestment of profits into the development of the local economy; mechanisms to support entrepreneurship in Ukraine. The expansion and strengthening of control over the activities of TNCs have been proposed. Another important direction is the development of technological cooperation between TNCs and Ukrainian companies through the introduction of requirements such as production localization and mandatory technology transfer. Thus,

TNCs are an important factor in the development of the Ukrainian economy, ensuring the inflow of investments, the modernization of production capacities, and integration into the global market. However, their activities require balanced State regulation that minimizes risks and maximizes benefits for the national economy. The proposed recommendations are the basis for further research and the development of strategies for effective cooperation with international companies on favorable terms for Ukraine.

Keywords: transnational corporations, the economy of Ukraine, foreign investments, globalization, financial results

Fig.: 2. **Tabl.:** 3. **Bibl.:** 11.

Shushkova Yuliia V. – Doctor of Sciences (Economics), Professor, Professor of the Department of Financial Management, Ivan Franko National University of Lviv (1 Universytetska Str., Lviv, 79001, Ukraine)

E-mail: shyshkova_yulia@ukr.net

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-3836-7548>

Scopus Author ID: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57668180800>

Mykhalchuk Sofija V. – Student of the Faculty of Finance Management and Business, Ivan Franko National University of Lviv (1 Universytetska Str., Lviv, 79001, Ukraine)

E-mail: sofochkamychalchuk@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0009-0009-2187-3082>

Stasiuk Anna-Mariia O. – Student of the Faculty of Finance Management and Business, Ivan Franko National University of Lviv (1 Universytetska Str., Lviv, 79001, Ukraine)

E-mail: anna.mariia.stasiuk@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0009-0004-1273-3137>

Транснаціональні корпорації (ТНК) відіграють ключову роль у сучасних економічних процесах, визначаючи динаміку міжнародної торгівлі, інвестування та технологічного розвитку. В умовах глобалізації їхній вплив на національну економіку суттєво зростає, сприяючи структурним трансформаціям, інтеграції у світові ринки та модернізації виробничих процесів. Для України, яка перебуває у стані економічної нестабільності, залучення ТНК має особливе значення, оскільки забезпечує додаткові інвестиції, сприяє створенню робочих місць і впровадженню інноваційних технологій. Водночас діяльність транснаціональних корпорацій може містити й певні ризики, зокрема посилення залежності від іноземного капіталу та можливий тиск на національних виробників.

Проблематика впливу ТНК на національну економіку є предметом численних наукових досліджень. Зокрема, у працях закордонних і вітчизняних науковців розглядаються питання залучення іноземних інвестицій, ефективності діяльності ТНК у різних секторах економіки, їх впливу на розвиток підприємництва та регулювання ринку праці. Окремі дослідження присвячені аналізу глобальних стратегій транснаціональних корпорацій та їхньої адаптації до умов конкретних країн.

Незважаючи на значну кількість досліджень, що висвітлюють вплив транснаціональних корпорацій на економіку різних країн, залишається низка невирішених питань, які потребують додаткового аналізу. Зокрема, недостатньо розкрито питання трансформації інвестиційних потоків ТНК в умовах війни, їхньої ролі у відновленні економіки України, а також специфіки взаємодії із вітчизняними підприємствами. Додаткового вивчення потребує й

оцінка того, які галузі економіки отримують найбільші вигоди від діяльності ТНК та які чинники визначають пріоритетність їхніх інвестицій.

Метою цього дослідження є аналіз впливу транснаціональних корпорацій на економіку України через оцінку їх обсягів інвестицій під час війни, визначення як позитивних, так і негативних наслідків їхньої діяльності, а також розробка рекомендацій щодо вдосконалення механізмів регулювання їхньої присутності на національному ринку.

Дослідження ґрунтується на комплексному аналізі діяльності ТНК у світі та в Україні, що включає оцінку обсягів інвестицій, аналіз фінансових результатів, систематизацію статистичних даних та огляд наукових публікацій.

У сучасних умовах глобалізації транснаціональні корпорації відіграють ключову роль у міжнародних економічних процесах, сприяючи розвитку світового виробництва та розширенню економічних зв'язків між країнами. Вони є не лише головними інвесторами, а й організаторами міжнародного виробництва, що інтегрує економіки різних держав у єдину систему.

Загалом, ТНК є фірмами, які ведуть міжнародне виробництво промислових продуктів за допомогою прямих іноземних інвестицій та контролюють свої закордонні підрозділи. Вони утворюють систему міжнародного виробництва між країнами, але під керівництвом одного центру – материнської компанії [1, с. 78].

До основних важливих параметрів, що відрізняють ТНК від інших організацій, слід віднести [2, с. 22]:

- ✦ виробництво або надання послуг більше, ніж у шести країнах;

- ✦ частка зайнятих іноземних працівників у діяльності не менше 25%;
- ✦ частка капіталовкладень за кордоном у структурі активів складає від 25%;
- ✦ річний обіг – від 1 млрд дол. США;
- ✦ обсяги продажу товарів за межами материнської компанії – від 20%;
- ✦ єдина визначна стратегія управління підприємств, які є частиною ТНК.

Завдяки масштабам і глобальному характеру своєї діяльності ТНК мають значний вплив на світову економіку та визначають основні напрямки її розвитку; вони сприяють збільшенню обсягів міжнародної торгівлі, залученню інвестицій, впровадженню новітніх технологій і підвищенню продуктивності праці. Завдяки ефективному використанню ресурсів та оптимізації виробничих процесів ТНК відіграють важливу роль в економічній глобалізації, стимулюючи розвиток міжнародного співробітництва та інтеграцію національних економік.

Без сумнівів, ТНК з кожним роком укріплюють свої позиції в міжнародній економіці. На сьогодні

з 500 ТНК 85 контролюють 70% усіх закордонних інвестицій. За галузями економіки ТНК реалізують 95% фармацевтики, 80% усієї виробничої електроніки і хімії та 76% продукції машинобудування (виробнича сфера); 60% ТНК зайнято у сфері виробництва, 37% – у сфері послуг і 3% – у видобувній промисловості та сільському господарстві [3, с. 170].

У табл. 1 представлено найбільші транснаціональні корпорації за обсягом прибутку у світі станом на 2024 р. Аналіз даних свідчить про те, що провідні позиції серед ТНК займають компанії, розташовані переважно у США, що відображає домінування американського бізнесу в глобальній економіці.

Перше місце в загальному рейтингу посідає Walmart (див. табл. 1), найбільший роздрібний торговець і приватний роботодавець в Америці. Він впевнено утримує перше місце вже 12 років і щогодини генерує близько 74 млн дол. доходу при середньому щотижневому відвідуванні магазинів у 255 млн осіб по всій глобальній клієнтській базі. На США припадає 68% доходів від загального обсягу продажів корпорації [5].

Таблиця 1

Топ-10 найбільших ТНК світу у 2024 р.

Назва ТНК	Країна походження	Прибуток, млрд \$
Walmart	США	648,1
Amazon	США	574,8
State Grid	Китай	545,9
Saudi Aramco	Саудівська Аравія	494,9
Sinopec Group	Китай	429,7
China National Petroleum	Китай	421,7
Apple	США	383,3
UnitedHealth Group	США	371,6
Berkshire Hathaway	США	364,5
CVS Health	США	357,8

Джерело: складено авторами на основі даних [4].

Стабільне лідерство Walmart у рейтингу найбільших транснаціональних корпорацій світу підтверджує важливість роздрібною торгівлі як одного з ключових секторів світової економіки. Високий рівень доходів та масштаб операцій компанії свідчить про ефективність її бізнес-моделі, яка фокусується на широкому асортименті продукції, оптимізації логістичних процесів та використанні новітніх технологій для забезпечення конкурентних переваг.

З огляду на стрімкий розвиток ТНК і захоплення ними все більшої частини господарства на

ціональних економік в умовах глобалізації та інтернаціоналізації, вважаємо за доцільне проаналізувати їхній вплив на економічну ситуацію в Україні, яка зараз переживає економічну кризу та особливо потребує фінансової підтримки, технологічних інновацій та досвіду міжнародних компаній.

База даних міжнародних компаній GlobalData включає інформацію про 6186 провідних транснаціональних корпорацій. Згідно з даними GlobalData, понад 300 таких компаній мають принаймні одну дочірню одиницю в Україні. Цікаво, що з цієї кількості більше чверті (27%) із них – у США, а понад

половина (57%) розміщена в країнах Західної Європи [6].

- ✦ ТНК діють у різних галузях нашої країни, а саме [7, с. 419]:
- ✦ харчова промисловість: Nestle (Швейцарія), McDonald's і Coca-Cola (США);
- ✦ рітейл: Metro Group (Metro Cash&Carry – Німеччина), Auchan Group (Франція), JYSK (Данія), Toyota Motor Corporation (Японія);
- ✦ фінансовий сектор: Raiffeisen Bank International (Австрія);
- ✦ фармацевтичний сектор: Gedeon Richter (Угорщина);
- ✦ страховий сектор: AXA Group (Франція) та ін.

Значна присутність ТНК у різних секторах української економіки свідчить про те, що вони

відіграють важливу роль у розвитку внутрішнього ринку: не лише забезпечують споживачів високоякісними товарами та послугами, але й сприяють залученню іноземного капіталу, створенню робочих місць і впровадженню новітніх технологій. Вони також є основним джерелом іноземних інвестицій. Крім того, ТНК впливають на економічну динаміку країни, посилюють її конкурентоспроможність та інтегрують у світові економічні процеси. Особливе значення має інвестиційна діяльність, де капітальні вкладення міжнародних компаній сприяють модернізації виробництва, розвитку інфраструктури та підвищенню ефективності бізнес-середовища. Для кращого розуміння масштабів цієї діяльності на *рис. 1* наведено динаміку надходжень прямих іноземних інвестицій (ПІІ) в Україну протягом 2018–2024 рр.

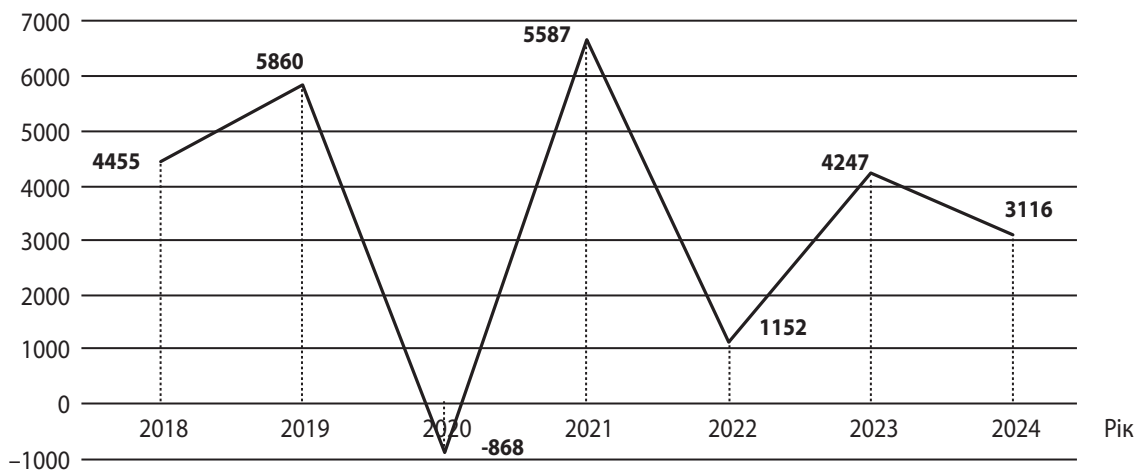


Рис. 1. Динаміка надходжень ПІІ в Україну протягом 2018–2024 рр., млн дол. США

Джерело: складено авторами на основі даних [8].

Проаналізувавши дані з *рис. 1*, можна стверджувати, що динаміка надходжень ПІІ є нестабільною, характеризується значними коливаннями обсягів інвестування, що зумовлено як внутрішніми, так і зовнішніми чинниками.

У 2018–2019 рр. спостерігався стабільний приплив ПІІ, що сприяв розширенню діяльності іноземних інвесторів у різних секторах економіки, зокрема у промисловості, фінансовому секторі, роздрібній торгівлі та ІТ-галузі. У цей період міжнародні компанії нарощували виробничі потужності, відкривали нові представництва та сприяли інтеграції України у світові економічні процеси. Однак через пандемію COVID-19 бізнес зіткнувся з кризовими явищами, що у 2020 р. призвело до скорочення обсягу інвестицій аж на 6 728 млн дол. порівняно з 2019 р. У 2021 р. міжнародні компанії знову активізували свою роботу, розширюючи виробництво та інвестуючи в логістичну та техноло-

гічну інфраструктуру, і обсяг ПІІ зріс до 6 687 млн дол. Проте з 2022 р. ситуація знову кардинально змінилася – через початок повномасштабної війни. Іноземні інвестори зіткнулися з високими ризиками ведення бізнесу, що змусило частину компаній тимчасово припинити діяльність або скоротити обсяги інвестицій.

Попри це, у 2023–2024 рр. міжнародні корпорації почали повертатися на український ринок, що відобразилося в поступовому зростанні ПІІ. Важливу роль у цьому процесі відіграють ТНК, які, попри ризики, продовжують розширювати свою діяльність в Україні. У *табл. 2* пропонуємо розглянути ТНК, що здійснили найбільші капіталовкладення в українську економіку у 2024 р.

Аналізуючи дані *табл. 2*, можна зробити висновок, що основна частина інвестицій ТНК

Топ-10 ТНК за обсягами інвестицій в Україну у 2024 р.

Компанія	Галузь	Обсяг інвестицій, млн \$	Деталі інвестицій
Veon	Телекомунікації	310	Розвиток ІТ та комунікаційної інфраструктури
NEQSOL Holding	Телекомунікації	232,5	Розвиток ІТ та комунікаційної інфраструктури
ArcelorMittal	Металургія	192,5	«Зелена» металургія на підприємстві в Кривому Розі
Lifecell	Телекомунікації	180,4	Розвиток ІТ і комунікаційних послуг
Laude	Транспорт і логістика	109,6	Інвестиції у транспортну та логістичну інфраструктуру
Bayer	Аграрний сектор	64,8	Розширення насіннєвого заводу на Житомирщині
Carlsberg Group	Пивоварна промисловість	40	Розвиток виробничих потужностей
CEMARK	Будівельна галузь	30	Інвестиції в будівельний бізнес
Philip Morris International	Тютюнова промисловість	30	Будівництво нової виробничої фабрики у Львівській області
Nestle	Харчова промисловість	21,4	Інвестиції у три фабрики для підвищення ефективності виробництва та збільшення експорту на 76%

Джерело: складено авторами на основі даних [9].

в Україні спрямована на модернізацію інфраструктури, технологічні інновації та розширення виробничих потужностей, що позитивно впливає на економічне зростання країни. Особливо значним є внесок компаній у телекомунікаційний сектор, металургію, сільське господарство та транспорт, що свідчить про стратегічну важливість цих галузей для іноземних інвесторів.

Однак, незважаючи на залучення нових інвестицій, багато ТНК стикаються з серйозними викликами, спричиненими повномасштабним вторгненням в Україну. Військові дії зруйнували виробничі потужності, порушили ланцюги поставок і змусили багато компаній скоротити персонал. Деякі компанії були змушені тимчасово припинити свою діяльність або взагалі піти з ринку через неможливість безпечного ведення бізнесу. У *табл. 3* наведено найбільші транснаціональні корпорації, які зазнали збитків унаслідок воєнних дій.

Bunge, одна з провідних компаній агропродовольчого сектора, яка володіє десятьма дочірніми підприємствами та налічує близько 1000 співробітників в Україні, була змушена призупинити свою діяльність через російське вторгнення. Подібні заходи вжили й інші міжнародні компанії: Inditex закрила свої магазини, Henkel тимчасово зупинила виробництво, а Nestlé припинила як виробництво,

так і дистрибуцію продукції, проте згодом відновила роботу. Більшість зазначених корпорацій висловили занепокоєння ситуацією та продовжують уважно стежити за її розвитком. Деякі, зокрема Raiffeisen Bank International, створили додаткові резерви для мінімізації фінансових ризиків у кризових умовах [10, с. 318–319].

Незважаючи на значні виклики, з якими зіткнулися ТНК в Україні, їхня діяльність залишається важливим чинником економічного розвитку країни. Вони сприяють розвитку інфраструктури, стимулюванню інновацій та підвищенню рівня кваліфікації робочої сили, що позитивно позначається на конкурентоспроможності національної економіки. З іншого боку, їхня присутність може мати і певні негативні наслідки, зокрема посилення залежності від іноземного капіталу та вплив на місцевий бізнес.

Щоб оцінити загальний вплив ТНК на економіку України, розглянемо основні переваги та недоліки їхньої діяльності на *рис. 2*.

Отже, ТНК відіграють важливу роль у підтримці економіки країни, особливо під час війни, залучаючи іноземні інвестиції та сприяючи модернізації виробництва. Їхня діяльність стимулює створення нових робочих місць, інтегрує локальні компанії в міжнародні ланцюги постачання та

ТНК, що найбільше постраждали через повномасштабне вторгнення в Україну

Компанія	Штаб-квартира	Кількість українських дочірніх компаній
Bunge	США	10
Scatec	Норвегія	10
Raiffeisen Bank International	Австрія	9
WPP	Велика Британія	9
Inditex	Іспанія	8
Acciona	Іспанія	7
Corteva	США	6
UNIQA Insurance Group	Австрія	6
International Flavors & Fragrances	США	5
DXC Technology	США	4
GEA Group	Німеччина	4
Geberit	Швейцарія	4
Henkel	Німеччина	4
Nestle	Швейцарія	4
PKO Bank Polski	Польща	4
PZU	Польща	4

Джерело: складено авторами на основі даних [10, с. 318].

Переваги	Недоліки
<ul style="list-style-type: none"> – залучення інвестицій та міжнародна спеціалізація; – формування міжнародних виробничих кластерів; – вирівнювання структури національного виробництва; – спрощення логістики та доступу до ресурсів; – підвищення якості продукції та конкурентоспроможності; – розвиток науки та інновацій; – створення нових робочих місць 	<ul style="list-style-type: none"> – зростання конкуренції та тиск на національного виробника; – посилення процесів злиття та поглинання; – екологічні загрози; – відтік капіталу та прибутку; – податкові ризики; – нерівномірний розвиток секторів економіки; – вплив на політичну та економічну владу

Рис. 2. Переваги та недоліки діяльності ТНК в Україні

Джерело: складено авторами на основі даних [11, с. 83–87].

підвищує конкурентоспроможність на світових ринках. Упровадження сучасних технологій і стандартів виробництва сприяє розвитку науково-технічного потенціалу та підвищенню продуктивності. Крім того, ТНК забезпечують спрощений доступ до якісних ресурсів і міжнародного досвіду, що сприяє економічній стійкості держави.

Прикладом залучення іноземних інвестицій є діяльність компанії Philip Morris International, яка навіть в умовах війни оголосила про інвести-

цію в 30 млн дол. США для будівництва нового виробничого комплексу у Львівській області. Інший приклад – металургійний гігант ArcelorMittal, що продовжує працювати в Україні, підтримуючи робочі місця та інтегруючи українську металургію у глобальні ланцюги постачання. Також варто відзначити Siemens і Jabil Circuit, які допомагають впроваджувати передові технології, підвищуючи продуктивність та інноваційний потенціал української промисловості.

Попри економічні переваги, діяльність ТНК може призвести до витіснення національних виробників через посилену конкуренцію. Виведення прибутків у країни базування обмежує реінвестування коштів в українську економіку, а ухилення від сплати податків зменшує бюджетні надходження. Також існує загроза екологічних ризиків, оскільки корпорації можуть розміщувати у країні виробництва зі шкідливими викидами. Особливою проблемою є посилення впливу ТНК на політичні та економічні процеси, що може суперечити національним інтересам.

Прикладом витіснення національних виробників є діяльність міжнародних торговельних мереж Metro Cash & Carry та Auchan, які значно змінили ринок роздрібною торгівлі в Україні. Через їхню експансію багато невеликих локальних магазинів не змогли витримати конкуренцію та були змушені закритися або скоротити свою присутність на ринку. Крім цього, великі міжнародні корпорації, такі як Coca-Cola, McDonald's і Nestlé, отримують значний прибуток в Україні, однак більша частина цих коштів спрямовується у країни, де розташовані їхні штаб-квартири. Також один із найбільших промислових забруднювачів в Україні – металургійне підприємство ArcelorMittal Кривий Ріг. Незважаючи на запровадження екологічних ініціатив і штрафи з боку держави, рівень шкідливих викидів у довкілля залишається високим, що негативно впливає на стан навколишнього середовища та здоров'я місцевих жителів.

ВИСНОВКИ

Дослідження впливу транснаціональних корпорацій на економіку України дозволило виявити як позитивні, так і негативні аспекти їхньої діяльності. ТНК є важливими інвесторами, які сприяють зростанню національного ВВП і розвитку сучасних технологій. Вони також стимулюють конкуренцію, підвищують якість товарів і послуг та сприяють інтеграції України у світову економіку.

Однак діяльність ТНК супроводжується певними викликами. Значна частина їхніх прибутків виводиться за межі країни, що обмежує потенціал для реінвестування у вітчизняну економіку. Крім того, ТНК часто використовують податкові пільги та механізми податкової оптимізації, що може зменшувати їхні бюджетні надходження. Існує також ризик виходу вітчизняних компаній з країни через сильну конкуренцію та залежність від імпортних комплектуючих.

З огляду на вищезазначене, слід запропонувати такі напрямки вдосконалення державної політики щодо діяльності ТНК в Україні:

- ✦ оптимізація податкового регулювання – наприклад, упровадження механізмів, які унеможливають ухилення від сплати податків та забезпечують справедливий розподіл податкового навантаження між вітчизняними компаніями та ТНК;
- ✦ стимулювання реінвестування прибутку – наприклад, розробка податкових та інвестиційних стимулів для заохочення ТНК до вкладення отриманого прибутку в розвиток місцевого виробництва та інфраструктури;
- ✦ підтримка національного бізнесу – наприклад, створення програм розвитку малого та середнього підприємництва, що сприятимуть підвищенню їхньої конкурентоспроможності та зменшенню залежності від ТНК;
- ✦ розвиток технологічного співробітництва – наприклад, посилення вимог до локалізації виробництва, стимулювання трансферу технологій та впровадження інноваційних рішень за участю ТНК;
- ✦ посилення контролю за діяльністю ТНК – наприклад, удосконалення антимонопольного законодавства та механізмів контролю за діяльністю корпорацій для запобігання монополізації ринку.

Реалізація цих заходів сприятиме більш збалансованому підходу до діяльності ТНК, мінімізації ризиків та максимізації потенційних вигод для економічного розвитку України. ■

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Коровіна Н. В., Бакланова А. О. Основні засади існування транснаціональних корпорацій на глобальному ринку. *Управління змінами та інновації*. 2024. № 10. С. 77–82. DOI: <https://doi.org/10.32782/CMI/2024-10-15>
2. Воскобоева О. В., Ромащенко О. С. Транснаціональні корпорації в умовах глобалізації економіки України. *Бізнес Інформ*. 2021. № 1. С. 21–27. DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2021-1-21-27>
3. Козир С. С. Перспективи розвитку правового регулювання діяльності транснаціональних корпорацій в Україні. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2024. № 11. С. 170–173. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2024-11/38>
4. Ranked: The World's Top Companies by Revenue in 2024. URL: <https://www.visualcapitalist.com/the-worlds-top-companies-by-revenue-in-2024/>
5. Top 10. Світові компанії, які у 2024 році заробили найбільше. *NV. Бізнес*. 31.12.2024. URL: <https://>

- biz.nv.ua/ukr/markets/top-svitovih-kompaniy-yaki-u-2024-roci-zarobili-naybilshe-za-vsih-50478127.html
6. GlobalData. URL: <https://www.globaldata.com/>
 7. Приварникова І. Ю., Голей Ю. М. Сучасні аспекти корпоративного менеджменту транснаціональних компаній, що працюють в Україні. *Економічний простір*. 2024. № 190. С. 416–424. DOI: <https://doi.org/10.32782/2224-6282/190-73>
 8. Прямі іноземні інвестиції (ПІІ) в Україну. *Мінфін*. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/economy/fdi/>
 9. Опендатабот. URL: <https://opendatabot.ua/analytics?year=2024>
 10. Кухарик В., Шрамко О. Діяльність ТНК в Україні в умовах війни. *Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії*. 2024. № 1. С. 312–325. DOI: <https://doi.org/10.29038/2524-2679-2024-01-312-325>
 11. Малишевська А. О. Вплив транснаціональних корпорацій на приймаючі країни і країни базування. *Студентський вісник Національного університету водного господарства та природокористування*. 2021. № 1. С. 83–86. URL: https://ep3.nuwm.edu.ua/Малишевська%20А.О._вип1%2815%292021.zax.pdf
- REFERENCES**
- GlobalData. (n.d.). <https://www.globaldata.com/>
- Korovina, N. V., & Baklanova, A. O. (2024). Osnovni zasady isnuvannia transnatsionalnykh korporatsii na hlobalnomu rynku. *Upravlinnia zminamy ta innovatsii*, 10, 77–82. DOI: <https://doi.org/10.32782/CMI/2024-10-15>
- Kozyr, S. S. (2024). Perspektyvy rozvytku pravovoho rehuliuвання diialnosti transnatsionalnykh korporatsii v Ukraini. *Yurydychnyi naukovyi elektronnyi zhurnal*, 11, 170–173. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2024-11/38>
- Kukharyk, V., & Shramko, O. (2024). Diialnist TNK v Ukraini v umovakh viiny. *Mizhnarodni vidnosyny, suspilni komunikatsii ta rehionalni studii*, 1, 312–325. DOI: <https://doi.org/10.29038/2524-2679-2024-01-312-325>
- Malyshevska, A. O. (2021). Vplyv transnatsionalnykh korporatsii na pryimaiuchi krainy i krainy bazuvannia. *Studentskyi visnyk Natsionalnoho universytetu vodnoho gospodarstva ta pryrodokorystuvannia*, 1, 83–86. https://ep3.nuwm.edu.ua/Малишевська%20А.О._вип1%2815%292021.zax.pdf
- Opendatabot. (n.d.). <https://opendatabot.ua/analytics?year=2024>
- Pryvarnykova, I. Yu., & Holei, Yu. M. (2024). Suchasni aspekty korporatyvnoho menedzhmentu transnatsionalnykh kompanii, shcho pratsiuut v Ukraini. *Ekonomichnyi prostir*, 190, 416–424. DOI: <https://doi.org/10.32782/2224-6282/190-73>
- Priami inozemni investytsii (PII) v Ukrainu. (n.d.). *Minfin*. <https://index.minfin.com.ua/ua/economy/fdi/>
- Ranked: The world's top companies by revenue in 2024. (n.d.). *Visual Capitalist*. <https://www.visualcapitalist.com/the-worlds-top-companies-by-revenue-in-2024/>
- Top 10. Svitovi kompanii, yaki u 2024 rotsi zarobyly naibilshe. (2024, December 31). *NV. Biznes*. <https://biz.nv.ua/ukr/markets/top-svitovih-kompaniy-yaki-u-2024-roci-zarobili-naybilshe-za-vsih-50478127.html>
- Voskoboeva, O. V., & Romashchenko, O. S. (2021). Transnatsionalni korporatsii v umovakh hlobalizatsii ekonomiky Ukrainy. *Biznes Inform*, 1, 21–27. DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2021-1-21-27φ>